

J. S. Welhavens omdiktning av nygrekisk folkpoesi

Tvåspråkig utgåva med inledning och
kommentar

Pär Sandin

Abstract – Sammanfattning

The nine Norwegian translations of Modern Greek folk poetry published by Johan Sebastian Welhaven in 1832 are reedited together with the Greek source texts, an introduction and a commentary. The text of Hauge's edition is corrected in one place (2.11). – De nio norska översättningar av nygrekisk folkdiktning som Johan Sebastian Welhaven publicerade 1832 återutges tillsammans med de grekiska källtexterna, inledning och kommentar. Texten i Hauges utgåva korrigeras på ett ställe (2.11).

I första årgången av Det Norske Studenter-Forbunds tidskrift *Vidar* (Christiania) publicerade Johan Sebastian Welhaven under signaturen "—n." nio omdiktningar av nygrekisk folkpoesi (Welhaven 1832b) samt en artikel om samma ämne (Welhaven 1832a), föregivet "efter Fauriel: *Chants populaires de la Grèce moderne*" (Welhaven 1832a, s. 110). Omdiktningarna återutgavs inte förrän på nittonhundranittio-talet i Ingard Hauges utgåva av Welhavens *Samlede Verker* (Hauge 1990–1992, vol. I, s. 46–49, kommentar s. 314–15).

I två andra uppsatser behandlar jag översättningarnas litteraturhistoriska bakgrund och några estetiska aspekter, inklusive deras relation till Welhavens klassicism (Sandin 2011) och den politiska kontexten i det litterära Skandinavien i och med den så kallade filhellenismen, stödet för den grekiska motståndskampen mot det osmanska imperiet (Sandin 2012). Här ska jag återutge dikterna tillsammans med de grekiska källtexterna, som inte har identifierats av Welhaven eller Hauge, jämte en kortfattad filologisk, bibliografisk och, i några fall, innehållslig kommentar. För den allmänna bakgrunden till dikterna, de flesta av vilka är s.k. "kleftiska" sånger om den grekiska motståndskampen, och om grekisk folkpoesi i allmänhet, se också Hauges kommentar och, mer utförligt, Beaton 2004, s. 102–11, Politis 1973, s. 91–93.

Welhaven har inte, som han förespeglar, använt Fauriels franska originalutgåva av *Chants populaires de la Grèce moderne* (Fauriel 1824–1825), utan Wilhelm Müllers reviderade tyska översättning (Müller 1825; grekisk text med tyska översättningar och kommentarer). Han har därutöver översatt fyra av dikterna ur Karl Theodor Kinds utgåva av nygrekisk folkpoesi (Kind 1827). En av dessa är inte en nygrekisk folkdikt utan en pastisch i hellenistisk stil, möjligen komponerad av Kind (Sandin 2011, s. 325–26).

Goethe hade tidigare översatt tre av dikterna i ett nummer av sin tidskrift *Ueber Kunst und Alterthum* (Goethe 1823: se vidare till dikt nr. 3 nedan). Det är oklart om Welhaven har sett Goethes översättningar, däremot har han uppenbarligen varit behjälpt av Müllers och

Kinds versioner. Han har även i vissa fall bevisligen översatt direkt från den grekiska texten.

De nio översättningarna återges här numrerade som i Hauges utgåva, med grekisk parallelltext citerad efter Welhavens uppenbara källa, samt en kommentar med filologiska anmärkningar och i några fall (där Hauges kommentar utelämnar relevant information) förklaringar till innehållet. Det går att visa vilka utgåvor Welhaven har använt sig av, då hans omdiktningar i flera fall följer de tyska diktversionerna i dessa mycket nära. De tyska översättningarna Welhaven har stött sig på och Goethes översättningar återges i ett appendix i slutet av artikeln. I kommentarerna till varje dikt anges de passager där norskans syntaktiska och/eller fonetiskt-metriska struktur liknar Kinds eller Müllers tyska översättning, i de fall denna struktur inte också följer grekiskans lika nära. Även andra bevis för att Welhaven använt just dessa editioner påtalas. Hänvisning ges också till den "mest vetenskapliga" (Beaton 2004, s. 10) kritiska utgåvan av nygrekisk folkpoesi, Arnold Passows *Popularia carmina Græciæ recentioris* (1860).

De grekiska dikterna återges som i Welhavens uppenbara källor,^{*} inklusive s.k. accidentalier och alltså även med den polytoniska accentuering som, fastän fonetiskt obsolet sedan årtusenden, fortfarande användes i nygrekiska texter på 1800-talet. Jag ber läsare med

* Tre tryckfel har korrigerats: πάγει. för πάγει. i 4.9 (Müller); Ἀρβαντραίς för Ἀρβαντραίς i 5.15 (Müller); Διακόσιοι för Διακόσιοι i 7.18 (Kind). Versrader som i förlagan på grund av utrymnesbrist har brutits har sammanfogats; dikternas respektive numrering och dekorativa streck mellan diktitel och brödtext hos Müller har utelämnats; radnummer har lagts till Müllers texter.

kunskaper i nygrekiska att ha överseende med detta och ta i beaktande att det finns vissa kultur- och filologihistoriska lärdomar att hämta, framförallt från texten i Kinds utgåva. I enlighet med principer fastlagda i förordet till denna går han nämligen ganska långt i sina försök att "emendera" nygrekiskan i mer klassisk riktning, och han återställer här och där klassiska ordformer utan belägg i sina källor, t.ex. i första dikten βούλομαι där nyare editioner har det på metriska grunder bevisligen korrekta βουλιόμαι.* Kind går längre än Müller i detta avseende, som i sin tur går längre än Passow, som även han är reaktionär enligt våra dagars synsätt.

Några ord bör sägas om dikternas meter, och då verslära råkar vara ett ämne Welhaven behärskar mycket väl (se Hauge 1990–1992, vol. I, s. 18–19) passar det att ge ordet till honom själv i frågan. Den artikel som ledsagade översättningarna i *Vidar* innehåller en utförlig redogörelse för dikternas versmått med referenser till både antik grekisk diktning och europeisk folkdiktning, vilken återges här. Passagen tycks inte vara hämtad från Fauriel eller Müller utan kan vara Welhavens egna bildningsfrukter, alternativt hämtad från en för oss okänd källa (en spekulativ källforskning presenteras i Sandin 2011, s. 329, n. 12; passagen citeras även ibid. s. 317).

Grækerne bruge nu, som de øvrige europæiske Folkeslag, ofte rimede Vers, dog ikke i Folkesangene, mindste de historiske, hvor det er en stor Sjældenhed at finde dem. De lægge i det Hele mere Vind paa Assonancen, end paa

* Vilket möjligen är ett lån från italienskans *voglio* (och borde stavas βολιόμαι) och inte alls besläktat med det antika βούλομαι.

virkelige Konsonantrim. Den største Forskjel mellem de gammel- og nygræske Metre bestaaer deri, at Accenten, ei Qvantiteten, i disse ligger til Grund for Tonefaldet: noget, der er fælles for alle nyere Nationer. Allerede tidligt, i Førstningen af det 2det Aarhundrede efter Chr. F., skede Begyndelsen til denne Forandring, idet de saakaldte *politiske Vers* (nygr. πολιτικός = gl. gr. δημοτικός) bleve anvendte til alleslags episke, dramatiske og Iyriske Stoffer, og efterhaanden aldeles fortrængte det gamle Metrum. Den almindeligste nygræske Versart, hvori Folkesangene saagodtsom udelukkende ere digtede, er et iambisk katalektisk Tetrameter, aldeles som det gammelgræske Vers:

Εἴ μοι γένοιτο παρθένος κολή τε καὶ τέρενα.^{*)} [= Hipponax fr. 119 West]

Hvilket og er den almindelige Form for alle de politiske Vers. Melodien dertil, især til Bjergboernes Sange, omfatter aldrig mere end to Verslinjer, undertiden blot een, og man søger derfor ved indskudte Ord, som etslags Refrain, og ved livlig Gestikulation at bode paa den Eensformighed, som ellers vilde finde sted.

*) Det er interessant, hermed at sammenligne en hos de danske Kæmpeviser temmelig almindelig Versform, f. Ex. den som findes i Axel Thordsens Vise, thi naar man i denne læser 2 og 2 Linjer sammen, faaer man aldeles det samme Tonefald, som i de græske Sange.

(Welhaven 1832a, s. 110)

Som andra exempel på versmåttets användning i nygrekisk diktning kan nämnas de medeltida episka dikterna om Digenis Akritas samt

Vitsentzos Kornaros versroman *Erotokritos* från tidigt 1600-tal.

1. Den arkadiske Hyrdes Sang

- Jeg vilde een, jeg vilde to, jeg vilde tre og femgang,
Jeg vilde gaae paa Vandring ud i fjærne, fjærne Lande;
Og alle Bjerge, jeg besteg, dem sagde jeg mit Ønske:
”I Bjerge, dækkes ei af Snee! I Marker, ei af Rimfrost!
5 Og dækker Eder ei med Iis, I skjønne klare Kilder,
Imedens jeg paa Vandring er og til jeg vender hjemad!”
Paa Bjergene jeg finder Snee og Rim paa alle Marker,
Og dækkede af Iis jeg seer de skjønne klare Kilder.
Og atter vandrede jeg ud i fjærne, fjærne Lande,
10 En fremmed Syster søgte jeg og fremmed Pleiemoder.
Min Kappe vasked Fremmede, og Fremmede mit Linned.
De vasked een, de vasked to, de vasked tre og femgang;
Den femte Gang de tog mit Tøi og kasted’ det paa Gaden:
”Tag, Fremmede, din Kappe nu, tag, Fremmede, dit Linned,
15 Og vend tilbage til dit Hjem.”

Passow nr. CCCXXI (s. 238–39), Ο ΞΕΝΟΣ (“Främlingen”). Welhavens källa är Kind 1827, s. 48–49 (Fauriel och Müller återger en annorlunda variant av dikten från Epirus: Müller 1825, vol. II, s. 48 = Passow nr. CCCXX). Grekisk titel saknas hos Kind. Welhavens titel är hämtad från Kinds tyska (se Appendix).

1. βούλωμαι: se inledningen. Jeg vilde ... femgang ~ Ich wollte ... fünf Mal.

- Βούλομαι μίαν, βούλομαι δύο, βούλομαι τρεις και πέντε,
 Βούλομαι νὰ ξενιτευθῶ πολὺ μακρὰν ἔς τὰ ξένα·
 Κ' ὅσα βουνὰ κ' ἂν διαβῶ, ὅλα τὰ παραγγέλλω·
 Βουνά μου, μὴ χιονίσητε, κάμποι, μὴ παχισθῆτε,
 5 Κ' ἐσεῖς, καλαὶ κρυοβρύσεις, μὴν παγοκρυσταλλῶσθε,
 Ὅσον νὰ ἴπαγω καὶ ν' ἔλθω καὶ ἴπισω νὰ γυρίσω. –
 Κ' εὐρίσκω χιόνια ἔς τὰ βουνὰ, τοὺς κάμπους παχισμένους,
 Καὶ τὰς καλὰς κρυοβρύσεις παγοκρυσταλλωσμένας,
 Καὶ πάλιν ἴπισω ἴγυρῖσα πολὺ μακρὰν ἔς τὰ ξένα·
 10 Κ' ἐπίσσα ξένας ἀδελφὰς καὶ ξένας παραμάννας.
 Ξένοι πλύνουν τὰ ροῦχά μου καὶ ξένοι τὰ σκουτῖα μου·
 Τὰ πλύνουν μίαν, τὰ πλύνουν δύο, τὰ πλύνουν τρεῖς καὶ πέντε,
 Κ' ἀπὸ τὰς πέντε ἐμπροσθὰ τὰ ρήχνουν ἔς τὸ σοκάκι.
 Πάρε, ξένοι μ', τὰ ροῦχά σου, πάρε καὶ τὰ σκουτῖα σου,
 15 Καὶ σύρε ἔς τὴν μανοῦλαν σου!

2. Jeg vilde ~ Ich wollte. 4. Sneel ... af Rimfrost ~ Schnee ... mit Reife. 6. og til jeg ~ und bis ich. 9. Og atter ~ Und wieder. 10. fremmed Pleiemoder ~ fremde Pflegemütter. 11. Min Kappe ... Linned ~ Die Kleider ... Leinen. 12. De ... femgang ~ Sie ... fünf Mal. 14. Tag ... Linned ~ Nimm ... Leinen. 15. Hjem ~ heim (gr.: "till din mamma").

2. Klephtens sidste Afsked

- Op, skynd dig nu til Kysten ned, frisk Mod, kast dig i Stranden,
Til Aare brug din stærke Arm, til Ror du bruge Brystet,
Og lad din smidig-ranke Krop, lad den et Fartøi vorde,
Og Gud med alle Helgener dig følge mens du svømmer,
5 At du vor Leirplads hist kan naae, der hvor vi Krigsraad holde,
Hvor vi de tvende Bukke nys, Phloras og Tompras stegte.
Naar Broderskaren spørger dig, hvad der er blevet af mig,
Sig ei, at jeg er falden her, at jeg er død, jeg Arme;
Sig kun, jeg gik paa Frieri i fjærne, øde Lande;
10 En flad Steen er min Svigermoer, den sorte Jord min Hustru,
Og alle mine Svogere de runde Kiselstene.

Passow nr. CLII (s. 118), ΑΠΟΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΚΛΕΦΤΟΥ ("Kleptens avsked"). Welhavens källa är Müller 1825, vol. I, s. 18–19 (jfr. Fauriel 1824–1825, vol. I, s. 49–50). Titeln har Welhaven översatt från grekiskan: Müller utelämnar "sista" (τελευταιός) och översätter genomgående κλέφτης med "Räuber" (se Appendix). 1. **Opp, skynd** ~ Auf, stürz'. **Stranden** är en korrekt översättning av grekiskans περιγιάλι, vilket är anmärkningsvärt då Müller har översatt "Flusse". γιάλος och περιγιάλι tillhör inte den antika vokabulären och är inte heller upptagna i Kinds ordlista (Kind 1827, s. 83–142). Welhavens vändning "kast dig i Stranden" är å andra sidan inte helt lyckad: en ordagrans översättning av grekiskan blir "störta ner till kusten, störta ner till stranden". 2. **Til ... brug** ~ Zu ... nimm. 3. **smidig-ranke** är närmare grekiskans λιγνόν ("tunn,

ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΣ ΑΠΟΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΚΛΕΦΤΗ.

- Ῥοβόλα κάτω ὅσ τὸν γιάλον, κάτω ὅσ τὸ περιγιάλι.
Βάλε τὰ χέρια σου κουπιὰ, τὰ στήθη σου τέμονι,
Καὶ τὸ λιγνόν σου τὸ κορμὶ, βάλε τὸ σὰν καράβι·
Κ' ἂν κάμ' ὁ Θεὸς κ' ἡ Παναγιά, νὰ πλέξης, νὰ περάσης,
5 Νὰ πῆς πρὸς τὰ λιμέρια μας, ὅπῳ ῥομεν καβούλι,
Ποῦ ψήσαμεν τὰ δυὸ τραγιά, τὸν Φλώραν καὶ τὸν Τόμπραν,
Ἄν σ' ἔρωτήσ' ἡ συντροφιά τίποτε γιὰ ἐμένα,
Νὰ μὴν εἰπῆς, πῶς χάθηκα, πῶς πέθαν' ὁ καιμένος,
Μόνον εἰπὲ, πανδρεύθηκα ὅσ τὰ ἔρημα τὰ ξένα,
10 Πῆρα τὴν πλάκα πεθερὰν, τὴν μαύρην γῆν γυναῖκα,
Κι' αὐτὰ τὰ λιανολίθαρα ὅλα γυναικαδέλφια.

smal, slank") än Müllers "hurtig starken". Ordet är inte antikt och finns inte i Kinds ordlista. 4. Alle Helgener: Här verkar Welhaven ha översatt Müllers tyska, och därtill missförstått tyskan, nämligen "die Allheilige" som plural. Det är femininum singularis, motsvarande grekiskans ἡ Παναγιά, ett epitet till jungfru Maria i den grekisk-ortodoxa kyrkan. Fauriel 1824–1825, vol. I, s. 50, översätter "la Vierge", ett av bevisen för att Welhaven inte kan ha använt hans franska originalutgåva. 6. Hvor vi ... nys ... stegte ~ Wo jüngerst ... wir ... brieten. "Nys" motsvaras inte av något i grekiskan. 8. Sig ... Arme ~ Sag ... Armer. 9. i ... Lande ~ in ... Landen. 11. Svogere: notera att Hauges stavning "Svogre" är felaktig: metern kräver stavningen "Svogere" (så i *Vidar*), uttalat trestavigt med tryck på första och sista stavelsen. de ... Kieselstene ~ die ... Kieselsteine.

3. Dimos' Grav

Alt daler Solen i sit Løb og Dimos' Stemme lyder:

”Gaaer, henter Vand nu, mine Børn, til Eders Aftensmaaltid,

Og Lamprakis, min Systemersøn, kom, sæt dig ved min Side;

Jeg gier dig mine Vaaben her; fra nu af er du Høvding,

5 Og, mine Børn, jeg rækker Jer min herreløse Klinge;

Afhugger grønne Grene og bereder mig et Leie,

En Skriftefader henter mig, at jeg kan gjøre Skrifte

Og sige mine Synder ham, saamange som jeg øved;

Var Harmatolos treti Aar og tyve Aar en Klephtis,

10 Og nu er Døden kommen nær, og jeg vil døe iaften.

Nu laver mig en kjølig Grav, og bred og dyb den vorde,

Paadet jeg opreist fægte kan og lægge an med Bøssen;

Og sætter paa den høire Væg en liden Vindvesaabning,

At Svalens Flugt mig bringe kan et Bud om Vaarens Komme,

15 Og om den skjønnne Maaned Mai de hulde Nattergale!”

Passow nr. CV (s. 85), Ο ΔΗΜΟΣ (“Dimos”). Welhavens källa är Müller 1825, vol. I, s. 20–21 (jfr. Fauriel 1825–1826, vol. I, s. 56–57). Denna dikt, samt nummer 5 och 6, har även översatts av Goethe 1823 tillsammans med tre andra grekiska folkdikter (Welhavens nr. 3, 5, 6 = Goethes V, VI, II, vilka återges i Appendix). Om historien och bakgrunden till Goethes översättningar se Dieterich 1929, Maufroy 2009, s. 333, n. 14 med vidare bibliografi. Det är

Ο ΤΑΦΟΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ.

Ὁ ἥλιος ἐβασίλευε, κι' ὁ Δῆμος διατάζει·

„Σύρτε, παιδιά μου, ὅ τὸ νερόν, ψωμί νὰ φάτ' ἀπόψε,

„Καὶ σὺ Λαμπράκη μ' ἀνεψιέ, κάθου ἐδῶ κοντά μου·

„Νὰ! τ' ἄρματά μου φόρεσε, νὰ ἦσαι καπετάνος·

5 „Καὶ σεῖς, παιδιά μου, πάρετε τὸ ἔρημον σπαθί μου,

„Πράσινα κόψετε κλαδιά, στρώστε μου νὰ καθήσω,

„Καὶ φέρτε τὸν πνευματικὸν νὰ μ' ἐξομολογήσῃ·

„Νὰ τὸν εἰπῶ τὰ κρίματα ὅσα ἔχω καμωμένα·

„Τριάντα χρόνι' ἄρματωλὸς, κ' εἴκοσι ἔχω κλέφτης·

10 „Καὶ τώρα μ' ἦρθε θάνατος, καὶ θέλω ν' ἀπαιθάνω.

„Κάμετε τὸ κιβοῦρί μου πλατὺ, ψηλὸν νὰ γένη,

„Νὰ στέκ' ὀρθὸς νὰ πολεμῶ, καὶ δίπλα νὰ γεμίζω.

„κι' ἀπὸ τὸ μέρος τὸ δεξι ἀφήστε παραθύρι,

„τὰ χελιδόνια νὰ ῥχωνται, τὴν ἄνοιξιν νὰ φέρουν,

15 „καὶ τ' ἀηδόνια τὸν καλὸν Μάην νὰ μὲ μαθαίνουν.“

oklart om Welhaven har sett dessa, men han bör ha känt till dem då Müller, hans källa för fem av översättningarna, omtalar dem (se till nr. 5 och 6). 2. til ... Aftensmaaltid ~ zu ... Abendessen (gr.: ”så att ni får äta bröd i afton”). 3. kom ... Side ~ hier ... Seite. 8. Og ... ham ~ Und ... ihm. 12. Paadet ... kan ~ Damit ... kann. 15. skjønne Maaned Mai ~ schönen Maientmond.

4. Tsavelæna

En liden Fugl fløi der forbi og satte sig paa Broen;
Og klagende dens Stemme lød, den lød for Ali Pascha:
”Du har ei her dit Jannina, hvor dine Springvand risle,
Du har ei her dit Preveza, hvor dine Mure kneise.

- 5 Nei, her er Suli, rigt paa Ros, Suli, det vidtberømte,
Hvor spæde Børn i Kampen staae, og Kvinder, unge Møer;
Hvor Tsavelæna staaer i Kamp med Klinge kjekt i Haanden,
Med Barnet i den ene Arm og i den anden Bøssen,
Med Beltet fuldt af skarpe Skud, og stedse foran Skaren.”

Passow nr. CCVIII (s. 154), Η ΤΣΑΒΕΛΑΙΝΑ (“Tsavelæna”). Welhavens källa är Müller 1825, vol. I, s. 98–99 (jfr. Fauriel 1824–1825, vol. I, s. 284–85). Tsavelæna eller rättare Tzavelena betyder Tzavelas’ hustru och syftar till Moscho Tzavela (1760–1803), maka till Lambros Tzavelas (1745–1795) och mor till Fotos (1770–1809), hjältar i de suliotiska upproren mot Ali Pascha (se Hauges kommentar och Sandin 2012). Sonsonen Kitsos (1800–1855) blev hjälte i frihetskriget och sedermera grekisk premiärminister. 2. den ... Pascha ~

ΤΗΣ ΤΣΑΒΕΛΑΙΝΑΣ.

Ἔνα πουλάκι κάθονταν ἀπάνω 'σ τὸ γεφύρι·

Μυριολογούσε κ' ἔλεγε, τ' Ἀλῆ πασᾶ τοῦ λέγει·

„Δὲν εἶν' ἐδῶ τὰ Ἰάννινα νὰ φτιάσης σαρδιβάνια,

„Δὲν εἶν' ἐδῶ ἢ Πρέβεζα νὰ φτιάσης παλαιομέρι·

5 „Μόν' εἶν' τὸ Σοῦλι 'ξακουστὸν, τὸ Σοῦλι 'ξακουσμένον,

„Ποῦ πολεμοῦν μικρὰ παιδιὰ, γυναῖκες καὶ κορίτσια·

„Ποῦ πολεμᾷ Τσαβέλαινα μὲ τὸ σπαθὶ 'σ τὸ χέρι,

„Μὲ τὸ παιδὶ 'σ τὴν ἀγκαλιὰν, μὲ τὸ τουφέκι 'σ τ' ἄλλο,

„Μὲ τὰ φυσέκια 'σ τὴν ποδιὰν, κ' ἐμπρὸς ἀπ' ὄλους πάγει.“

es ... Pascha. 3. Du... dit Jannina ~ Das ... dein Janina ("dit" har ingen motsvarighet i grekiskan). 4. Du ... dit Preveza ~ Das ... dein Prevesa ("dit" har ingen motsvarighet i grekiskan). 5. Suli, det vidtberömdte ~ Suli, das hochberühmte. 7. Hvor ... Kamp ~ Wo ... Kampf. 8. Med Barnet ... Arm ~ Den Säugling ... Arm. 9. og ... Skaren ~ κ' ἐμπρὸς ... πάγει: denna halvvers saknas i Fauriels originalutgåva, vilket är ytterligare ett bevis på att det är Müllers tyska utgåva som Welhaven har använt.

5. Olympos

- Olympos stred med Kissavos: de tvende høie Fjelde.
Da vender stolt Olympos sig mod Kissavos og siger:
Strid ei med mig, o Kissavos, du dybt i Støvet sjunkne:
Jeg er Olympos, Gubben, som den vide Verden nævner,
5 Som to og firti Tinder bær, og to og sexti Kilder,
For hver en Kilde en Standart, for hver en Green en Klephtis,
Og paa min Isse høit i Sky, der har en Ørn sin Bolig,
Og i den senestærke Klo den holder Heltens Hoved.
"O Hoved, hvad har du dog gjort, og hvori har du syndet?" –
10 "Spiis, Fugl, min fagre Ungdom kun, spiis kun min tappre Manddom
Til Vingen bliver alentyk, til Kloen bliver spandtyk!
I Luos og Xeromeros var jeg en Harmatolos,
I Chasia og paa dette Bjerg tolv Aar en vældig Klephtis.
Vel sexti Agas dræbte jeg, og brændte deres Stæder,
15 Og hvad der for min Klinge faldt af Tyrker, Arvaniter,
Det er heel mange, kjere Fugl, de lade sig ei tælle;
Dog endelig traf Loddet mig at synke død i Kampen."

Passow nr. CXXXI (s. 103), Ο ΟΛΥΜΠΟΣ ("Olympos"). Welhavens källa är Müller 1825, vol. I, s. 14–15 (jfr. Fauriel 1824–1825, vol. I, s. 37–38). Denna dikt hör till dem Goethe har översatt (se till nr. 3 och Appendix). Müllers kommentar refererar till översättaren "in dem Götischen Journal" trots att han nog väl vet att det är Goethe själv (Müller 1825, vol. I, s. 74: jfr. till nr. 6 nedan). 2. Da vender ... siger ~ Es wendet ... redet. 3. Kissavos ... i Støvet sjunkne ~ Kissavos ... den Staub getret'ner. 5. Som ... Kilder ~ Der ...

ΤΟΥ ΟΛΥΜΠΟΥ.

- Ὁ Ὀλυμπος κ' ὁ Κίσσαβος, τὰ δυὸ βουνὰ μαλόνουν·
Γυρίζει τότε ὁ Ὀλυμπος, καὶ λέγει τοῦ Κισσάβου·
Μή με μαλόνης, Κίσσαβε, κονιαροπατημένε!
Ἐγὼ εἶμι' ὁ γέρος Ὀλυμπος, ὅς τὸν κόσμον ἔξακουσμένος.
- 5 Ἐχω σαράντα δυὸ κορφαῖς, ἐξήντα δυὸ βρυσούλαις·
Πᾶσα βρυσὴ καὶ φλάμπουρον, παντοῦ κλαδὶ καὶ κλέφτης·
Καὶ ὅς τὴν ψηλὴν μου κορυφὴν ἀετὸς εἶν' καθισμένος,
Καὶ εἰς τὰ νύχια του κρατεῖ κεφάλ' ἀνδρειωμένου·
„Κεφάλι μου, τί ἔκαμες, κ' εἶσαι κριματισμένος;“ –
- 10 „Φάγε, πουλὶ, τὰ νεάτα μου, φάγε καὶ τὴν ἀνδρειάν μου,
„Νὰ κάμης πῆχην τὸ φτερόν, καὶ πιθαμὴν τὸ νύχι.
„Ὅς τὸν Λοῦρον, ὅς τὸν Ξερόμενον ἀρματωλὸς ἐστάθην,
„Ὅς τὰ Χάσια καὶ ὅς τὸν Ὀλυμπον δώδεκα χρόνους κλέφτης·
„Ἐξήντ' ἀγάδαις σκότωσα, κ' ἔκαψα τὰ χωριά τους·
- 15 „Κ' ὄσους ὅς τὸν τόπον ἄφησα καὶ Τούρκους κ' Ἀρβανίταις,
„Εἶναι πολλοὶ, πουλάκι μου, καὶ μετρημὸν δὲν ἔχουν.
„Πλὴν ἦρθε κ' ἡ ἀράδα μου ὅς τὸν πόλεμον νὰ πέσω.“

Quellen. 6. for ... Klephtis ~ bei ... Räuber. 15. Arvaniter ~ gr. Ἀρβανίταις. Müllers "Albaneser" (se Appendix) förenklar saken, såvida inte diktaren förstår "arvaniter" som albaner i största allmänhet. Termen är vanligen reserverad för de kristna albaner som bodde i norra Grekland, som idag huvudsakligen identifierar sig som greker. Många av dessa stred tillsammans med grekerna mot turkarna i frihetskriget, men här tycks de antingen ha varit fiender eller helt enkelt offer för kleftens stråtröverier.

6. Iannis, Stathas' Søn

Det sorte Skib foer over Sø hist mod Kassandras Strande,

Det skyggedes af sorte Seil, og himmelblaat var Flagget.

Da seilede Korvetten frem med blodigrøde Vimpel:

”Stryg Seilet,” lød Korsarens Raab, ”læg bi, lad Seglet falde!” –

5 ”Jeg stryger aldrig mine Seil og lader ei dem falde!

Troer ei, jeg er en Kvindekarl, en Brud, der tigger Naade!

Jeg er Iannis, Stathas' Søn, og Bukovallas' Frænde!

Hid, mine Tappre, Tauget ud, mod Fjenden vender Stavnen!

Lad Tyrkeblodet strømme nu og skaaner ei de Vantro!”

10 Da vendte Tyrken Skibet om, og dreied' af med Stavnen.

Iannis entred Skibet først, til Hug han hæved Klingen;

Paa Dækket flyder Blodets Strøm og Havet purpurfarves;

”Allah, Allah!” de Vantro skreg' og sank til vore Fødder.

Passow nr. XIV (s. 14–15), Ο ΓΙΑΝΗΣ ΣΤΑΘΑΣ (”Ianis Stathas”). Welhavens källa är Müller 1825, vol. I, s. 6–7 (jfr. Fauriel 1824–1825, vol. I, s. 14–15). Denna dikt hör till dem Goethe översatt (se till nr. 3 och Appendix) och även här refererar Müllers kommentar syrligt till ”Der Uebersetzer in dem Götischen Journal” (Müller 1825, vol. I, s. 74). Iannis Stathas (1758–1812) var armatol (se Hauges komm.) och ledare för ”de svarta skeppen”, en piratflotta som enligt legenden var de första som hissade den nuvarande grekiska flaggan. 1. hist ... Strande ~ hin ... Strande. 2. og ... Flagget ~ und ... Flagge. 3. Korvetten ~ gr. κορβέτα: Müller har ”ein Flugschiff”. Vimpel ~ Wimpel (gr. σημαίων ~ ”flagga”, ”banér”). 7. Bukovallas, eller rättare Boukovalas, var en legendarisk

ΤΟΥ ΙΑΝΝΗ ΤΟΥ ΣΤΑΘΑ.

Μαῦρον καράβι ἔπλεε ᾽σ τὰ μέρη τῆς Κασσάνδρας·
Μαῦρα πανιά τὸ σκέπαζαν, καὶ τ' οὐρανοῦ παντιέρα.

Ἐμπρὸς κορβέτα μ' ἄλικην σημαίαν τοῦ ἐβγήκε·
„Μάϊνα, φωνάζει, τὰ πανιά, ῥήξε τα, λέγει, κάτω!“ –

5 „Δὲν τὰ μαϊνάρω τὰ πανιά, οὐδὲ τὰ ῥήχνω κάτω!

„Μή με θαρῶρεῖτε νεόνυμφην, νόμφην νὰ προσκυνήσω.

„Ἐγὼ ᾽μ' ὁ Ἰάννης τοῦ Σταθαῖ, γαμβρὸς τοῦ Μπουκοβάλλα.

„Τράκον, λεβέντες, ῥήξετε ᾽σ τὴν πρῶραν τὸ καράβι·

„Τῶν Τούρκων αἷμα χύσετε, ἀπίστους μὴ ᾽ψυχᾶτε.“ –

10 Οἱ Τούρκοι βόλταν ἔρρηξαν, κ' ἐγύρισαν τὴν πρῶραν.

Πρῶτος ὁ Ἰάννης πέταξε μὲ τὸ σπαθὶ ᾽σ τὸ χέρι.

᾽Σ τὰ βούνια τρέχουν αἷματα, θάλασσα κοκκινίζει·

Ἄλλᾶ! ἄλλᾶ! οἱ ἄπιστοι κρᾶζοντες, προσκυνοῦνε.

armatol, knappast "svärfar" till Iannis som grekiskans γαμβρός egentligen betyder, utan verksam i början av 1700-talet. 9. I denna vers och den sista är Welhaven närmare grekiskan än Müller, som av metriska skäl ändrar halvversernas turordning och låter uppmaningen om "de otrogna" komma först. 13. Vantroē och sank til vore Fødder är närmare grekiskans ἄπιστοι ("otrogna") och προσκυνοῦνε ("knäfölj") än Müllers motsvarande översättningar ("Türken", "geben sich gefangen"). I båda fallen handlar det om ord ur den klassiska vokabulären. Goethes översättning kan eventuellt också ha spelat in, om Welhaven sett denna.

7. Markos Bosaris' Død

Tre spæde Fugle satte sig alt paa den grønne Slette,

De klagede den hele Nat og til den lyse Morgen:

”Med vældig Magt har Skondras nu Heillenerfolket kuert,

Tzeladi-Bey er i hans Hær, ham følger Niagiapha;

5 Med ham er og Nikotheos, den Hund, de Christnes Fjende.”

Og Skondras lader Brev udgaae til alle Kapetaner:

”Nu falder mig til Fode flux; jeg skal Jer naadig vorde;

Jeg vil, at Markos Bosaris I bringe hid mig bunden,

Paadet jeg kan ham levende til Keiserstaden sende!”

10 Da Markos hører dette Bud, han stryger Knebelsbarten

Til Lampros Bekkos taler han og holder med ham Krigsraad:

”Kald hurtig sammen, Lampros, nu de bedste Pallikarer,

Og ud paa Aft’nen lader os til Karpenisi haste!”

Til Karpenisi hastede han, og over hele Sletten

15 Fornam hver Pallikar hans Bud; saa talte han til Skaren:

”Umuligt er det, mine Børn, at overvinde Skondras,

Dog vil vi ruste os til Kamp, skjønt svage kun i Antal.”

Tohundred Mand han valgte sig med Sverd i sterke Hænder.

En vældig Kamp begyndte nu i Skondras’ vide Leirplads.

20 Tohundred Mand de huggede ned, og gjorde mange Fanger.

Men en Latiner – Ha! den Hund! Hans Haand for evig visne!

1000 . Hans Morderbøsse sendte Død mod Markos’ ædle Hoved.

1000 . Da samled’ Helten al sin Kraft, og raabte høit i Tumlen: 1000

Ὁ θάνατος τοῦ Μάρκου Βώσαρη.

Τρία πουλάκια ἴκθοντο πέρα ἔς τὰ λιβαδάκια·

Ἄπο βραδὺ μυρολογοῦν καὶ τὴν αὐγὴν φωνάζουν·

„Παιδιά μου, Σκόνδρας ἴπλάκωσε μὲ δύναμιν μεγάλην,

Φέρει τὸν Ζελατην-Πέην, φέρει τὸν Νιωγοιάφα,

5 Τὸν Νικοθέα, τὸ σκυλί, τὸν χριστιανομάχον.“

Αὐτὸς δὲ πέμπει γράμματα πρὸς τοὺς Καπετανέους·

„Τώρα νὰ προσκυνήσετε, διὰ νὰ σᾶς συμπαθήσω!

Θέλω, τὸν Μάρκον Βώσαρην δεμένον νὰ τὸν φέρτε,

Διὰ νὰ τὸν στείλω ζωντανὸν ἔς τὸν βασιλέα ἔς τὴν πόλιν.“

10 Ὁ Μάρκος, ὅτε τ' ἄκουσε, τὸ μουστάκι του στρέφει –

Τὸν Λάμπρον Βέκκον ὁμιλεῖ, κρυφὰ τὸν συμβουλεύει·

„Λάμπρε, μάζευσε τὰ παιδιὰ, τὰ πρῶτα παλληκάρια,

Τὸ βραδὺ θεὲ νὰ φύγωμεν, ἔς τὸ Καρπενῆσ' νὰ ἴπαμεν.“ –

Ἐς τὸ Καρπενῆσι ἴπέζευσεν, ἄνω ἔς τὰ λιβαδάκια,

15 Τὰ παλληκάρια ἔρμήνευε, ἵστέκει καὶ τὰ διατάσσει·

„Παιδιά, νὰ πολεμήσωμεν τὸν Σκόνδρα δὲν ἴμποροῦμεν,

Μόνον ὄρμην ἄς κάμωμεν, κ' ἄς εἴμεθα κ' ὀλίγοι.“ –

Διακόσιοι ἐδιωλέχθησαν μὲ τὰ σπαθία ἔς τὸ χέρι·

Πικρὴν ὄρμην κατέφεραν ἔς τοῦ Σκόνδρα τὸ τζαδῆρι·

20 Χιλίους διακοσίους ἔκοψαν, χωρὶς τοὺς λαβομένους.

Ἐνας Λατῖνος, τὸ σκυλί, τὸ χέρ' εἶθε του πέσῃ!

Πικρὸν τουφέκι ἔβριψε ἔς τοῦ Μάρκου τὸ κεφάλι.

Ἐψηλὴν φωνὴν ἀνέδωκεν, ὅσον κ' ἂν ἐδυνάθη·

”Hvor er du, Broder Konstantin? Hold mandig ud i Striden!

- 25 Og I, Sulioter, sørger ei, beklager ei min Skjebne,
Thi hele Hellas sørgé skal, det hele Folk skal klage.
Og sender flux min Hustru Bud, den sorrigfulde Kvinde,
Der boer nu i Ankonas By, fjærnt, midt i Frankerlandet,
At hun maa sørge for vor Søn, og sætte ham i Skole.”

Passow nr. CCLI (s. 186–87), ΜΑΡΚΟΣ ΜΠΟΤΣΑΡΗΣ (“Markos Botsaris”).
Ej i Fauriel 1824–1825 eller Müller 1825; Welhaven har översatt ur Kind 1827,
s. 24–29. **Markos Bosaris**, eller rättare Botsaris (1788–1823), var suliot (se
Hauge) och hjälte i de suliotiska upproren och i frihetskriget. Karl August
Nicander skrev en lång idealiserande dikt om honom i samband med de progrek-
iska sympatyttringar som förekom i det svenska kulturlivet under frihetskriget
(Nicander 1826). Flera av namnen i dikten är i övrigt okända. **1. spæde Fugle**
återger grekiskans πουλάκια närmare än Kinds ”Vögel”. **grønne Slette** ~ grüne
Wiese: ”grön” motsvaras inte av något i grekiskan. **2. De ... Nat ~ Da ... Nacht**
(gr.: ”från aftonen klagade de”). **lyse** ej hos Kind, möjligen föranledd av grek-
iskans ἀύγη, ”gryning”, på klassisk grekiska ”ljusstråle”. **3. Hellenerfolket**
”**kuet** ~ die Griechen überfallen: ”greker” eller ”hellener” ej i gr.: ”Skondras

- „Ποῦ ἔσαι, ἄδελφέ, τὸν πόλεμον μὴ παύσης.
 25 Σουλιῶται, μὴ μὲ κλαύσητε, μὴ μαυροφορεθῆτε·
 Ὅτι μὲ κλαίει ὄλ' ἡ Ἑλλάς, μὲ κλαίει ὄλον τὸ γένος.
 Γράψετε ἔς τὴν γυναῖκά μου, τὴν δυστυχή γυναῖκα!
 Ὅπου ἔναι μέσα ἔς τὴν Φραγγίαν, Ἀγκῶνα εἰς τὴν πόλιν,
 Νὰ μ' ἔχη ἔννοιν τὸ παιδί, γράμματα νὰ τὸ μάθῃ.“

har angripit med stor styrka". Welhavens "kuet" återger varken grekiskans eller tyskans betydelse särskilt väl. 6. Skondras: den albanske paschan, benämnd efter residensstaden Skodra (Shkodër). 7. falder mig til Fode: mer ordagrann översättning av gr. προσκυνήσετε än Kinds "unterwerfen mir" (jfr. anm. till 6.13). 8. Jeg vill ~ gr. θέλω (Kind parafraserar). 12. Kald ... sammen ~ gr. μάζουε (Kind parafraserar). 17. Dog ... Antal: närmare grekiskan än Kind, som kastar om halvversernas ordning (jfr. anm. till 6.9). 20. To hundred är beklagligt slarv av Welhaven: både grekiskan och Kind har "tolvhundra" (1200). 21. Men ... visne ~ Doch ... verdorre: gr. πέση ~ "falla av". 24. Hvor ... Konstantin ~ Wo ... Konstantin (gr. "var är du, hallå Kostas, min bror?"). Markos bror Kostas Botsaris (1792–1853) överlevde frihetskriget och blev senator i det grekiska parlamentet. 26. Det ... klage ~ Das ... beklagen.

8. Vaaren

Du Livets Moder, hulde Vaar, I glæderige Dage,
I bringe med det nye Aar Naturens Liv tilbage;
De smaa Zephyrer flyve om og pynte op og male,
Og hele Egnen straalers snart som tusind' Billedsale.

- 5 Af Maioran, Basilikum udvælder Moschosduften,
Og over Marken bølger sig en Myrrhastrøm i Luften.
Nu smiler Himlen dobbelt klar og Havets Vover dandse;
Den blide Guddom smykker Alt med friske Glædeskrandse.
Hist smutter Snekken fra sin Havn; de muntre Søfolk synge,
10 Og Lyren klinger over Hav, mens de paa Bølgen gynges.

Ej i Passow 1860, Fauriel 1824–1825 eller Müller 1825; Welhaven har översatt ur Kind 1827, s. 38–39. Passow har goda grunder för att inte ta med denna dikt i sin vetenskapliga utgåva: det är nämligen inte en nygrekisk folkdikt utan en pastisch i hellenistisk stil med vokabulär hämtad till största delen från antik grekiska. Kind säger sig ha fått den från en lärd man (s. 75). Den kan jämföras med

Εἰς ἕαρ.

ὦ ζωογόνε ἄνοιξις, χαριεστάτη ὥρα,
Νεότης τοῦ ἐνιαυτοῦ, τῆς φύσεως ὀπώρα!
Οἱ εὐπρασεῖς σου ζέφυροι, ὡς ἐκλεκτοὶ ζωγράφοι,
Πολυειδῶς ἐποίκιλαν τὸ δροσερὸν χωράφι.

- 5 Μοσχοβολεῖ ἡ δύσσομος, βασιλικὸς μυρίζει,
Εἰς τὸν ἀέρα φέρεται καὶ τὸν ἀρωματίζει.
Ὅ σὺρανὸς ἐγέλασεν, ἡ θάλασσα ἐχάρη,
Θεῖα φαιδρότης πρόδηλος εἰς ὅλα ἐνασπάρη.
Οἱ ναῦται εἰς τὰ πλοῖά των τὴν ἄγκυραν ἐπήραν
10 Κ' εὐτυχῶς ἀρμενίζοντες ἀσμένως παίζουν λύραν.

pseudo-Melegros i *Anthologia Palatina* 9.363; *Anacreontea* 46, 55 West; Johannes av Gaza, *Anacreontea* 4 Bergk; även Passows nr. DCXIV och DCXV uppvisar dock enstaka drag gemensamma med dikten. I denna och följande dikt har Welhaven valt att följa originalets rimschema med kupletter, något som gör att omdiktningen blir friare. Se vidare Sandin 2011, s. 325–26.

9. Smyrnæisk Elegi

Og endnu ei var Elskov for Elskovskvaler fri,
Og aldrig fri for Kummer og angstfuldt Grubleri.
Ved Dag og Nat jeg sukker for Dig, min Øienslyst,
Og ingen Ven jeg eier, hvor jeg kan hente Trøst.

- 5 Jeg var engang som Fuglen for hver en Kummer fri,
Da faldt jeg paa at elske, da var min Fryd forbi.
I frie Fugle alle, gaaer dog ei Buret nær,
Og flyver ei i Snaren, hvor Eros fanger Jer!

Ἀγάπη δὲν ἐστάθη ποτὲ χωρὶς καψμούς,
Μὲ βάσανα, μὲ πόνους καὶ μ' ἀναστεναγμούς.
Νυκτὰ κ' ἡμέραν, φῶς μου, διὰ σένα λακταρῶ,
Φίλον πιστὸν δὲν ἔχω, τὰ πάθη μου ν' εἰπῶ.

- 5 Ἦμιον ἓνα πουλάκι χωρὶς συλλογισμούς,
Ἐμβήκα 'ς τὴν ἀγάπην καὶ εἰς πολλοὺς καψμούς.
Ἐλεύθερα πουλάκι, μὴ βήτε 'ς τὸ κλουβί,
Ἦ τοῦ Ἔρωτος τὴν πλάνην καὶ 'ς τὴν ἐπιβουλήν!

Passow nr. DCXI (s. 453), ΤΡΑΓΟΥΔΑΚΙ ("Liten sång"). Ej i Fauriel 1824–1825 eller Müller 1825; Welhavens källa är Kind 1827, s. 54–55: "Smyrnische Liebesklage", utan gr. titel. 2. Og ... Kummer ~ Nie ... Kummer. 7. I ... alle ~ Ihr ... alle.

Appendix

Müllers (1825), Kinds (1827) och Goethes (1823) översättningar

1. Arkadisches Hirtenlied. || Ich wollte ein, ich wollte zwei, ich wollte drei und fünf Mal, | Ich wollte in die Fremde ziehn, gar weit hin in die Fremde. | Und über welche Berg' ich käm', zu allen sprach ich also: | Bedeckt euch, Berge, nicht mit Schnee, euch, Felder, nicht mit Reife, | Und ihr, ihr schönen Brünlein all', bedeckt euch nicht mit Eise, [5] | So lang' ich in die Fremde geh' und bis ich wiederkehre. – | Und auf den Bergen find' ich Schnee, bereift find' ich die Felder, | und auch die schönen Brünlein all' find ich mit Eis bedecket. | Und wieder kehrte ich zurück in weitentfernte Länder, | Da sucht' ich fremde Schwestern mir und fremde Pflegemütter. [10] | Die Kleider wuschen Fremde mir und Fremde mir die Leinen, | Sie wuschen ein Mal sie und zwei und drei Mal sie und fünf Mal, | Und warfen nach dem fünften Mal hinaus sie auf die Straße. | „Nimm, Fremdling, deine Kleider hier, nimm, Fremdling, deine Leinen, | Und kehr' zu deiner Mutter heim!“ [15] (Kind)
2. Des Räubers Abschied. || Auf, stürz' an's Ufer dort hinab, hinab dort nach dem Flusse! | Zu Rudern nimm die Arme dein, und deine Brust zum Steuer, | Und deinen hurtig starken Leib lass dir zum Nachen werden! | Giebt Gott und die Allheilige, dass du hinüberschwimmest, | Dass du zu unserm Lager kommst, wo wir Berathung halten, [5] | Wo jüngst die beiden Böcke wir, Floras und Tombras brieten. | Wenn dort die Kameradschaft frägt, was aus mir sei geworden, | Sag' nicht, dass ich gestorben bin, dass todt ich bin, ich Armer! | Sag' nur, dass ich gefreiet hab' in fremden wüsten Landen, | Ein platter Stein die Schwieger mein, mein Weib die schwarze Erde, [10] | Und meine Schwäger allzumal die kleinen Kieselsteine. (Müller)

3. Das Grab des Dimos. || Die Sonne senkt hinunter sich, und Dimos giebt Befehle. | Holt Wasser, meine Kinder, euch zu eurem Abendessen! | Und du, Lampraki, Neffe mein, hier setz' dich mir zur Seite. | Da! trage meine Waffen du und werde jetzo Hauptmann. | Ihr aber, meine Kinder, nehmt meine verwaiste Klinge, [5] | Geht, grüne Zweige hauet ab, macht mir ein Bett' zum Liegen, | Und holet einen Beichtiger, damit ich vor ihm beichte | Und sage alle Sünden ihm, die ich begangen habe. | Bin Armatole dreissig Jahr, und zwanzig bin ich Räuber, | Und jetzo kommt der Tod heran, und jetzo will ich sterben. [10] | O macht mein Grab und machet mir ein breites und ein hohes, | Damit ich stehend kämpfen kann und laden in der Quere. | Und auf der rechten Seite lasst ein Fensterlein mir offen, | Damit die Schwalben fliegen her und mir den Frühling melden, | Und mir im schönen Maienmond die Nachtigallen singen. [15] (Müller)

Ausgeherrschet hat die Sonne, | Zu dem Führer kommt die Menge: | Auf, Gesellen, schöpft Wasser, | Theilt euch in das Abendbrod! | Lamprakos du aber, Neffe, | Setze dich an meine Seite; | Trage künftig diese Waffen, | Du nun bist der Kapitan, | Und ihr andern braven Krieger, | Fasset den verwaist'nen Säbel, [5] | Hauet grüne Fichtenzweige, | Flechtet sie zum Lager mir; | Führt den Beichtiger zur Stelle, | Daß ich ihm bekennen möge, | Ihm enthülle, welchen Thaten | Ich mein Leben zugekehrt: | Dreißig Jahr bin Armatole, | Zwanzig Jahr ein Kämpfer schon; | Nun will mich der Tod erschleichen, | Das ich wohl zufrieden bin. [10] | Frisch nun mir das Grab bereitet, | Daß es hoch sey und geräumig, | Aufrecht daß ich fechten könne, | Könne laden die Pistolen. | Rechts will ich ein Fenster offen, | Daß die Schwalbe Frühling künde, | Daß die Nachtigall vom Maien | Allerlieblichstes berichte. [15] (Goethe)

4. Tsavellina. || Es hat ein kleines Vöglein sich gesetzt auf diese Brücke, | Es klagt mit lauter Stimm' und spricht, es spricht zu Ali Pascha: | Das ist hier nicht dein Janina, die Wasser springen zu lassen, | Das ist hier nicht dein Prevesa, um Vesten zu erbauen, | Nein, das berühmte Suli ist's, Suli, das hochberühmte, [5] | Wo kleine Kinder stehn im Kampf und Weiber und Jungfrauen, | Wo Tsavellina steht im Kampf, den Stahl in ihrer Rechten, | Den Säugling in dem einen Arm, im andern ihre Flinte, | Die Schürze von Patronen voll, so geht sie her vor Allen. (Müller)

5. Olympos. || Olympos und der Kissavos, die beiden Berge streiten. | Es wendet der Olympos sich zum Kissavos und redet: | Mit mir nicht streite, Kissavos, du in den Staub getret'ner! | Ich bin der alt' Olympos, ich, der durch die Welt berühmte, | Der zwei und vierzig Gipfel hat und zwei und sechzig Quellen. [5] | Bei jedem Quell ein Fähnlein auch, bei jedem Zweig ein Räuber; | Und auf dem höchsten Gipfel mein da ist ein Aar gesessen, | Und in den Klauen hält er fest das Haupt von einem Helden. – | O Haupt, was hast du doch gethan, was hast du doch gesündigt? – | Iss, Vogel, meine Jugend auf, iss auf meine tapfre Stärke, [10] | Dass ellendick dein Flügel werd' und spannendick die Klaue! | In Luros und Xeromeros war ich ein Armatole, | In Chasia und auf diesem Berg zwölf Jahre lang ein Räuber. | Wohl sechzig Agas tödtet' ich, verbrannt' auch ihre Dörfer, | Und was ich auf dem Platz noch liess, Türken und Albaneser, [15] | Es sind so viele, Vogel mein, sie sind nicht aufzuzählen. | Doch endlich ward auch mir das Loos, zu fallen in dem Kampfe. (Müller)

Der Olympos, der Kissavos, | Die zwei Berge haderten; | Da entgegnend sprach Olympos | Also zu dem Kissavos: | „Nicht erhebe dich, Kissave, | Türken-du Getreter. | Bin ich doch der Greis Olympos, | Den die ganze Welt vernahm. | Zwei und sechzig Gipfel zähl' ich | Und zweitausend

Quellen klar, [5] | Jeder Brunn hat seinen Wimpel, | Seinen Kämpfer jeder
 Zweig. | Auf den höchsten Gipfel hat sich | Mir ein Adler aufgesetzt, | Faßt
 in seinen mächt'gen Klauen | Eines Helden blutend Haupt.“ | „Sage, Haupt!
 wie ist's ergangen? | Fielest du verbrecherisch?“ | Speise Vogel meine Ju-
 gend, | Meine Mannheit speise nur! [10] | Ellenlänger wächs't dein Flügel, |
 Deine Klaue spannenlang. | Bei Louron, in Xeromeron | Lebt' ich in dem
 Kriegerstand, | So in Chasia, auf'm Olympos | Kämpft' ich bis ins zwölfte
 Jahr. | Sechzig Aga's ich erschlug sie, | Ihr Gefild verbrannt' ich dann; | Die
 ich sonst noch niederstreckte | Türken, Albaneser auch, [15] | Sind zu viele,
 gar zu viele, | Daß ich sie nicht zählen mag; | Nun ist meine Reihe kommen,
 | Im Gefechte fiel ich brav. (Goethe)*

6. Johannes, Stathas Sohn. || Ein schwarzes Schifflein fuhr durch's Meer hin
 an Kassandras Küste, | Mit schwarzen Segeln ist's umhüllt, und himmel-
 blau die Flagge. | Entgegen kam ein Flugschiff ihm mit einem rothen
 Wimpel. | Zieh, ruft es, deine Segel ein, lass sie hernieder! sagt es. – | Nicht
 zieh' ich meine Segel ein, noch lass' ich sie hernieder. [5] | Glaubst nicht,
 ich sei ein junges Weib, eine Braut, mich zu ergeben. | Ich bin Johannes,
 Stathas Sohn, Eidam des Bukovallas. | Werft, meine Tapfren, aus das Tau!
 Vor mit des Schiffes Spitze! | Verschont nicht die Ungläubigen, vergiesst
 das Blut der Türken! – | Die Türken wendeten das Schiff und drehten um
 die Spitze. [10] | Johannes sprang zuerst hinein, den Säbel in der Rechten. |
 Das Blut strömt auf den Ballast hin, das Meer wird purpurfarben. | Allah!
 Allah! die Türken schrein und geben sich gefangen. (Müller)

Schwarzes Fahrzeug theilt die Welle | Nächst der Küste von Cassandra, |
 Ueber ihm die schwarzen Segel, | Ueber ihnen Himmelsbläue. | Kommt ein
 Türken-Schiff entgegen, | Scharlach-Wimpel wehen glänzend, | „Streich die

* För en variant i Goethes källtext (v. 3), se Passow nr. CXXXI (s. 103).

Segel unverzüglich, | Nieder laß die Segel du!“ – | Nein ich streiche nicht
 die Segel, | Nimmer laß' ich sie herab, [5] | Droht ihr doch, als wär' ich
 Bräutchen, | Bräutchen, das zu schrecken ist. | Jannis bin ich, Sohn des
 Stada, | Eidam des Bukovalas. | Frisch Gesellen, frisch zur Arbeit! | Auf
 zum Vordertheil des Schiffes: | Türkenblut ist zu vergießen, | Schont nicht
 der Ungläubigen. | Und mit einer klugen Wendung | Beut das Türken-Schiff
 die Spitze; [10] | Jannis aber schwingt hinauf sich, | Mit dem Säbel in der
 Faust, | Das Gebälke trieft vom Blute | Und geröthet sind die Wellen. |
 Allah! Allah! schrein um Gnade | Die Ungläubigen auf den Knieen. |
 Traurig Leben! ruft der Sieger; | Bleibe den Besiegten nun! (Goethe)*

7. Auf den Tod des Markos Bosaris. || Drei Vögel hatten sich gesetzt auf eine
 grüne Wiese; | Da klagten sie die ganze Nacht und klagten bis zum Morgen:
 „Der Skodra hat mit großer macht die Griechen überfallen; | Er führt
 Tzeladibei mit sich und auch den Niagiapha, | Er führt mit sich Nikotheos,
 den Hund, den Feind der Christen.“ [5] | Und Skodra sendet Briefe aus an
 alle Kapetani: | „Ihr sollt euch unterwerfen mir und Gnade bei mir finden, |
 Und sollt den Markos Bosaris gebunden zu mir bringen, | Daß ich ihn leb-
 end nach Stambul zum großen König sende.“ | Da Markos Bosaris das hört,
 streicht er den Knabelbart sich, [10] | Spricht mit dem Lampros Bekkos
 drauf, mit ihm sich zu berathen. | „Ruf, Lampros, schnell zusammen mir die
 ersten Pallikaren, | Und auf den Abend wollen wir nach Karpenisi eilen.“ – |
 Nach Karpenisi eilte er und rief in das Gefilde | Die Pallikaren zu sich hin
 und sprach zu ihnen also: [15] | „Nicht möglich, meine Kinder, ist's, den
 Skodra zu bekämpfen, | Doch sind wir auch an Zahl gering, wir woll'n ihn
 überfallen.“ | Und wählte drauf Zweihundert aus mit Säbeln in den Händen,
 | Und in das Lager des Skodra fiel er mit den Zweihundert, | Und tödteten

* De sista två raderna i Goethes version motsvaras inte av någon grekisk text-
 variant registrerad hos Passow (nr. XIV, s. 14–15).

Zwölfhundert ihm und nahmen viel gefangen. [20] | Doch ein Lateiner – daß dem Hund doch seine Hand verdorre! – | Mit seinem tödtlichen Geschöß traf er das Haupt des Markos. | Und Markos sprach mit lauter Stimm', so laut, er's noch vermochte: | „Wo bist du, Bruder Konstantin? – laß nimmer ab vom Kriege! | Und ihr, Suljoten sollt mich nicht beweinen und betrauern, [25] | Ganz Hellas aber möge mich, das ganze Volk, beklagen! | Und schreibet's meinem Weibe bald, dem unglücksel'gen Weibe, | Die mitten in dem Frankenland, in Stadt Ankona weilet, | Daß sie nun selbst für meinen Sohn und die Erziehung Sorge.“ (Kind)

8. Auf den Frühling. || Du Lebensspender, Frühling, du, du Zeit der Luft und Wonne, | In der sich mit dem jungen Jahr auch die Natur verjünet! | Der Zephyr, sanften Hauches, schmückt, wie ein geschickter Maler, | Mit bunten Bildern ohne Zahl das freundliche Gefilde. | Wie riecht so schön der Majoran! Basilikum wie lieblich! [5] | Und Wohlgerüche strömen aus, gleich Balsam in die Lüfte. | Der Himmel lacht in heiterm Blau, das Meer in hellem Glanze, | Und über Alles weit und breit ist Leben ausgegossen. | Die Schiffer zogen lange schon die Anker auf die Schiffe | Und spielen, segelnd über's Meer, in froher Luft die Lyra. [10] (Kind)

9. Smyrnische Liebesklage. || Noch nie ist Lieb' gewesen von Liebespein befreit, | Nie frei von Schmerz und Kummer, nie frei von schwerem Leid. | Ich sehne Tag' und Nächte nach dir mich, du mein licht! | Doch einen Freund, zu klagen mein Leid ihm, hab' ich nicht. | Ich war einmal ein Vögel, von jeder Noth befreit, [5] | Ich fing dann an zu lieben, da fing auch an mein Leid. | Ihr freien Vöglein alle, geht in den Käfig nicht, | Nicht in das Garn des Eros, mit dem er euch umflieht! (Kind)

Referenser

- Beaton, Roderick 2004. *Folk Poetry of Modern Greece*. First paperback ed., Cambridge (ed. 1 1980).
- Bergk, Theodor (red.) 1882. "Appendix anacreonteorum". I: *Poetae lyrici Graeci*, III, ed. 4, Leipzig, s. 339–375.
- Dietrich, Karl 1929. "Goethe und die neugriechische Volksdichtung". *Hellas-Jahrbuch: Organ der deutsch-griechischen Gesellschaft* [1], s. 61–81.
- Fauriel, Claude Charles (red.) 1824–1825. *Chants populaires de la Grèce moderne, recueillis et publiés, avec une traduction française, des éclaircissements et des notes*. I–II, Paris.
- Goethe, Johann Wolfgang von 1823. "Neugriechisch-epirotische Heldenlieder". *Ueber Kunst und Alterthum* 4 (nr. 1), s. 54–64.
- Hauge, Ingard (red.) 1990–1992. *Johan Sebastian Welhaven: Samlede verker; utgitt med innledning og kommentarer*. I–V, Oslo.
- Kind, Karl Theodor (red.) 1827. *Eunomia*, III, *Neugriechische Volkslieder in Originale und mit deutscher Uebersetzung, nebst Sach- und Worterklärungen*. Grimma (tredje bandet av *Eunomia: Darstellungen und Fragmente neugriechischer Poesie und Prosa; in Originalen und Uebersetzungen*; I–II utgivna av Carl Jakob Ludwig Iken).
- Maufroy, Sandrine 2009. "Die 'Stimme des griechischen Volkes': Sammlungen neugriechischen Volkslieder in Deutschland und Frankreich". I: Gilbert Heß, Elena Agazzi, & Elisabeth Décultot (red.), *Graecomania: Der europäische Philhellenismus*, Klassizistisch-romantische Kunst(r)räume 1, Berlin (etc.), s. 329–53.
- Müller, Wilhelm 1825. *Neugriechische Volkslieder: Gesammelt und herausgegeben von C. Fauriel: übersetzt und mit des französischen herausgebers und eigenen Erläuterungen versehen*. I–II, Leipzig.
- Nicander, Karl August 1826. *Markos Botzaris eller den selleidiska örnen: En grekisk sång*. Stockholm.
- Passow, Arnold (red.) 1860. *Ἰωνοὶ καὶ Ῥωμαϊκὰ = Popularia carmina Graeciae recentioris*. Leipzig.
- Politis, Linos 1973. *A History of Modern Greek Literature*. Oxford.
- Sandin, Pär 2011. "J. S. Welhaven: nygrekisk folkpoesi, klassicism, idyll". *Edda* 111 (nr. 4), s. 319–29.
- Sandin, Pär 2012. "Norsk litterär filhellenism 1821–1832 och dess svenska kontrast". *Samlaren*, kommande.
- [Welhaven, Johan Sebastian] 1832a. "Nygrækernes Folkepoesi". *Vidar* 1 (nr. 14, 4/11), s. 107–10.
- [Welhaven, Johan Sebastian] 1832b. "Nygræske Folkesanger". *Vidar* 1 (nr. 14, 4/11), s. 110–12 → Hauge 1990–1992, vol. I, s. 46–49.